

Slatan-tomhais

Foghlam Pearsanta is Sòisealta

Am Màrt 2017

Foghlam Alba

Stiùireadh air cleachdadh Slatan-tomhais airson Measaidh Am Màrt 2017

Dh'ainmich [Aithris do Luchd-cleachdaidh a' Churraicealaim airson Sàr-mhathais \(CfE\)](#) (An Lùnastal 2016) aig Foghlam Alba gur e an dà phrìomh stòras a tha a' cur taic ri luchd-cleachdaidh gus ionnsachadh, teagasg agus measadh a phlanadh:

- **Eòlasan agus Builean**
- **Slatan-tomhais**

Tha Slatan-tomhais a' solarachadh soilleireachd air na h-ìrean nàiseanta a thathar a' sùileachadh taobh a-staigh gach raon den churraicealam aig gach ìre. Tha iad a' mineachadh loidhnichean adhartais a tha glè shoilleir ann an litearrachd is Beurla agus àireamhachd is matamataig, agus tarsainn gach raon eile den churraicealam bho Thràth-Ìrean gu Ceathramh Ìrean (Ciad Ìre gu Ceathramh Ìre ann an Nuadh-chànanan). Tha iad a' dèanamh soilleir na dh'fheumas luchd-ionnsachaidh de dh'fhiosrachadh agus a bhith comasach a dhèanamh airson adhartachadh tro na h-ìrean.

Tha leasachadh sgilean mar phàirt iomlan de na Slatan-tomhais gus taic a chur ri barrachd tuigse cho-roinnte. Tha tuigse do sgilean agus an ìre gu bheil iad a' leasachadh a' toirt comas do luchd-ionnsachaidh ceanglaichean a thogail eadar an ionnsachadh làithreach agus an roghainnean dreuchdail agus cosnaidh san àm ri teachd.

Tha slatan-tomhais a' tarraing còmhla agus a' grinneachadh raon fharsaing de stiùireadh measaidh a bh' ann roimhe (a' gabhail a-steach taobhan sònraichte de dh'ionnsachadh, de fhèaman adhartais agus de dh'eisimpleirean le beachdan) mar aon phrìomh stòras airson taic a chur ri breithneachadh proifeiseanta thidsearan is luchd-cleachdaidh eile air adhartas chloinne agus daoine òga tarsainn gach raon den churraicealam.

Tha slatan-tomhais a' cur taic ri conaltradh proifeiseanta mar phàirt den phròiseas riaghailteachd airson measadh a dhèanamh air far a bheil clann agus daoine òga nan ionnsachadh. Bu chòir slatan-tomhais airson litearrachd is àireamhachd an cleachdadh mar thaic do bhreithneachadh proifeiseanta thidsearan air coileanadh ìre. Ann an raointean eile den churraicealam, tha slatan-tomhais a' cur taic ri tidsearan agus luchd-cleachdaidh eile gu tuigse cho-roinnte a thaobh inbhean agus na h-ath cheumnan ann an ionnsachadh chloinne a chomharrachadh. Thig fianais air adhartas agus coileanadh bho mheasgachadh de stòran, a' gabhail a-steach:

- amharc ionnsachadh bho latha gu latha sa chlasrum, seòmar-cluiche no àrainn obrach;
- amharc agus ais-fhiosrachadh bho ghnìomhan ionnsachaidh a tha a' gabhail àite ann an àrainneachdan eile, mar eisimpleir air a' bhlàr a-muigh no aig greisean gnìomhachais;
- obair-cùrsa, a' gabhail a-steach dheuchainnean;
- còmhraidhean ionnsachaidh; agus
- measadh iomlanach ùineach air a phlanadh

Slatan-tomhais ann an raointean curraicealam

Tha slatan-tomhais anns gach raon den churraicealam air an deilbh gu bhith sgiobalta agus ruigsinneach, le gu leòr de fhiosrachadh mionaideach airson nan inbhean a chonaltradh, a thathar a' sùileachadh mu choinneamh gach ìre den churraicealam.

Bu chòir do thidsearan agus luchd-cleachdaidh eile tarsainn ionadan tràth-ionnsachaidh is cùram-chloinne agus bun-sgoiltean tarraing air na Slatan-tomhais gus an t-eòlas, tuigse, sgilean airson ionnsachadh agus beatha is obair a mheasadh, a tha clann a' leasachadh anns gach raon den churraicealam.

Ann an àrd-sgoiltean, bidh Slatan-tomhais a' cur taic ri tidsearan speisealtach chuspairean ann a bhith a' dèanamh mheasaidhean làidir air adhartas luchd-ionnsachaidh agus na h-inbhean a tha iad a' coileanadh. Cuidichidh iad tidsearan gu a dhèanamh cinnteach gu bheil luchd-ionnsachaidh a' dèanamh roghainnean iomchaidh agus gu bheil iad air an cur air adhart aig ìre iomchaidh airson Teisteanasan Nàiseanta san ìre as àirde. Seachainnidh seo eallach-obrach a tha tuilleadh 's a' chòir do thidsearan agus measaidhean neo-riatanach do luchd-ionnsachaidh. Mar eisimpleir, bu chòir do luchd-ionnsachaidh a bhith air Eòlasan agus Builean buntainneach na Ceathramh ìre a choileanadh mus tòisich iad air teisteanasan Nàiseanta 5. Bu chòir do sgoiltean cunntas cùramach a ghabhail air an seo nuair a thathar ag aontachadh roghainnean do ÀS4. Bu chòir Slatan-tomhais a chleachdadh airson cuideachadh leis na beachdachaidhean cudromach sin.

Litearrachd agus Àireamhachd

Ann an litearrachd agus àireamhachd, tha Slatan-tomhais a' cur taic ri breithneachadh proifeiseanta thidsearan a thaobh coileanadh ìre. Bidh breithneachaidhean proifeiseanta thidsearan air an cruinneachadh agus air am foillseachadh aig ìrean nàiseanta, ionadail agus sgoile. Tha e cudromach gu bheil na breithneachaidhean sin làidir agus earbsach. Cha ghabh seo a choileanadh ach tro riaghailteachd èifeachdach air planadh ionnsachaidh, teagaisg agus measaidh.

Tha coileanadh air ìre stèidhichte air breithneachadh proifeiseanta thidsearan, air a dheagh fhiosrachadh tro raon fharsaing de fhianais. Bu chòir Slatan-tomhais a chleachdadh airson ath-sgrùdadh a dhèanamh air an raon de fhianais a chaidh a chruinneachadh gus a dhearbhadh gu bheil an inbhe a bhathar a' sùileachadh air a coileanadh, agus gu bheil an neach-ionnsachaidh air:

- **leud** ionnsachaidh a choileanadh tarsainn an eòlais, an tuigse agus na sgilean mar a tha iad air am mìneachadh ann an Eòlasan agus Builean don an ìre;
- dèiligeadh cunbhalach math leis an ìre de **dhùbhlán** a tha air a mhìneachadh ann an Eòlasan agus Builean don an ìre agus air gluasad air adhart gu ionnsachadh aig an ath ìre ann an cuid de thaobhan; agus
- air **gnìomhachadh** a thaisbeanadh de na tha iad air ionnsachadh ann an suidheachaidhean ùra agus coimheach.

Chan eil e riatanach do luchd-ionnsachaidh maighstireachd a thaisbeanadh air gach taobh fa leth de dh'ionnsachadh taobh a-staigh Slatan-tomhais aig ìre shònraichte agus mus gluaisear air adhart chun na h-ath ìre. Ach, tha e cudromach nach eil beàrnan mòra sam bith ann an ionnsachadh chloinne is dhaoine òga nuair a thathar a' coimhead tarsainn nam prìomh eagraichean anns gach raon den churraicealam.

Planadh ionnsachadh, teagasg agus measadh a' cleachdadh nan Slatan-tomhais

A thuilleadh air [Aithris do Luchd-cleachdaidh a' Churraicealaim airson Sàr-mhathais \(CfE\)](#) bho Àrd-Sgrùdaire Foghlaim na Banrigh, An Lùnastal 2016, mu adhbhar agus cleachdadh Shlatan-tomhais, bu chòir do thidsearan agus luchd-cleachdaidh eile a' chomhairle a leanas a thoirt fa-near.

PRÌOMH THEACHDAIREACHDAN – DÈ NÌTHEAR	PRÌOMH THEACHDAIREACHDAN – DÈ NACH DÈANAR
• Iomradh a thoirt air na Slatan-tomhais iomchaidh mar thaic do bhreithneachaidhean air adhartas agus coileanadh chloinne is dhaoine òga air ìre ann an litearrachd agus àireamhachd.	• Seachain fòcas neo-riatanach air Slatan-tomhais fa leth a dh'fhaodadh toradh ann an cus measaidh no cus clàraidh air adhartas chloinne.
• Fàs eòlach air Slatan-tomhais raointean eile den churraicealam rè ùine.	• Seachain an riatanas air a bhith a' tionail tuilleadh 's a' chòir de fhianais airson coileanadh luchd-ionnsachaidh a mheasadh.
• Slatan-tomhais a chleachdadh gus cuideachadh le dearbhadh a bheil luchd-ionnsachaidh a' dèanamh adhartas freagarrach a dh'ionnsaigh nan slatan-tomhais nàiseanta a thathar a' sùileachadh, agus am fianais a chleachdadh airson nan ath cheumannan dùbhlach ann an ionnsachadh, a phlanadh.	• Na tòisich a' dèanamh bhreithneachaidhean air ìrean curraicealaim anns na raointean uile den churraicealam – cùm ri litearrachd agus àireamhachd.
• Slatan-tomhais litearrachd agus àireamhachd a chleachdadh mar thaic do bhreithneachadh iomlan air an uair a tha neach-ionnsachaidh air ìre agus adhartas a ruighinn taobh a-staigh ìre.	• Na cruthaich dòighean mì-choltach no mionaideach air sgrùdadh no tracadh. • Na bi a' measadh Shlatan-tomhais fa leth. Planaig measadh ùineach is iomlanach air ionnsachadh chloinne is dhaoine òga.
• Tomhasan-measaidh a dheasbad taobh a-staigh agus tarsainn sgoiltean gus tuigse cho-roinnte a ruighinn de na slatan-tomhais nàiseanta a thathar a' sùileachadh tarsainn raointean a' churraicealaim.	• Na comharraich, na sgrùd agus na lean Slatan-tomhais fa leth.

Slàinte agus Sunnd Thràth-Ìrean (Foghlam Pearsanta is Sòisealta)

		Eòlasan agus Builean airson ionnsachadh, teagasg agus measadh a phlanadh	Slatan-tomhais mar thaic do bhreithneachadh proifeiseanta luchd-cleachdaidh air coileanadh ìre
Planadh airson roghainnean agus atharrachaidhean	Dùilean agus Àrd-mhiannan Buntanas ionnsachaidh ri roghainnean teachdail	'S urrainn dhomh innse mu chuid de na seòrsaichean obrach a tha daoine a' dèanamh agus tha mi a' faighinn a-mach mu shaoghal farsaing na h-obrach. HWB 0-20a	• Roinn àrd-mhiannan agus amasan airson an ama ri teachd. • Labhairt mu ionnsachadh is neartan fhèin agus na h-ath cheumannan. • Deasbad cuid de na duaisean a tha obair a' tarraing, mar eisimpleir, coinneachadh dhaoine ùra, airgead, cuideachadh chàich. • Conaltradh le càch mu dhiofar obraichean sa choimhearsnachd.
Gnìomhachd chorporra agus slàinte	Biadh, fois agus cadal	Tha fios agam gur e rud fallain a tha ann a bhith gnìomhach. HWB 0-27a Is urrainn dhomh iomradh a thoirt mar a tha mi a' faireachdainn às dèidh pàirt a ghabhail ann an gnìomhachdan lùthmhor agus tha mi a' tòiseachadh a' fàs mothachail do chuid de na h-atharrachaidhean a tha a' gabhail àite sa chorp agam. HWB 0-28a	• Taisbeanadh diofar dhòighean de bhith gnìomhach, mar eisimpleir, cluich lùthmhor. • Comharrachadh mar a tha a bhith gnìomhach a' toirt buaidh air a' bhodhaig, mar eisimpleir, buille-cridhe àrdaichte, fàs teth. • Thoir seachad adhbharan gu bheil a bhith gnìomhach math don t-slàinte.

Mì-fheum de Stuthan	Cleachdadh Stuthan Gnìomhadh ann an suidheachaidhean mì-shàbhailte	Tha mi a' tuigsinn gu bheil rudan ann nach bu chòir dhomh a làimhseachadh no ithe, tha fios agam mar a chumas mi mi fhìn sàbhailte, agus tha mi ag ionnsachadh dè thathar a' ciallachadh le cungaidhean agus le stuthan cronail. HWB 0-38a Seallaidh mi dòighean air taic fhaighinn ann an suidheachaidhean cunnairt is èiginn. HWB 0-42a	• Comharrachadh nan stuthan a dh'fhaodadh a bhith cuideachail agus a dh'fhaodadh a bhith cronail ann an suidheachaidhean àraid. • Moladh dhòighean air cuideachadh fhaotainn ann an suidheachaidhean mì-shàbhailte agus èiginn, mar eisimpleir, sireadh inbheach. • Ainmeachadh nan seirbheisean èiginn.
Dàimhean, slàinte ghnèitheasach agus pàrantachd	Atharrachaidhean Corporra Slàinte ghnèitheasach agus gnèitheasachd	Tha mi a' tuigsinn gu bheil coltachdan is eu-coltachdan againn ach tha sinn uile gun choimeas. HWB 0-47a Tha mi mothachail air mo chorp a' fàs agus tha mi ag ionnsachadh nan ainmean ceart airson nan diofar phàirtean agus mar a tha iad ag obair. HWB 0-47b Tha mi ag ionnsachadh dè as urrainn dhomh a dhèanamh gus coimhead às dèidh mo bhodhaig agus cò as urrainn mo chuideachadh. HWB 0-48a	• Comharrachadh diofaran agus coltachdan bodhaig. • Toirt iomradh air mar a tha an corp ag atharrachadh mar a tha e a' fàs. Comharrachadh pàirtean den bhodhaig a' cleachdadh nan ainmean ceart do, mar eisimpleir, bod, magairlean, caineag agus sinean. • Taisbeanadh beusachd agus priobhaideachd tro, mar eisimpleir, dùnadh doras an taigh-bhig. • Làimhseachadh farsaingeachd phearsanta le spèis a dh'ionnsaigh fèin agus càch.

	Dleastanas pàrant/neach-cùraim	Tha mi ag ionnsachadh mu spèis dom bhodhaig agus mu dhol-a-mach a tha ceart agus ceàrr. Tha fios agam cò ris a bhruidhneas mi ma bhios dragh orm mu seo. HWB 0-49a Tha fios agam gu bheil daoine nar beatha a ghabhas cùram dhinn agus a choimheadas às ar dèidh, agus tha mi mothachail gum faod daoine a bhith fo chùram phàrantan, luchd-cùraim agus inbhich eile. HWB 0-45a Tha mi ag ionnsachadh mu cò às a tha rudan beò a' tighinn agus mar a tha iad a' fàs, a' tighinn air adhart agus air an àrach. HWB 0-50a 'S urrainn dhomh eòlas a shealltainn mun obair a dh'fheumar gus coimhead às dèidh leanaban. HWB 0-51a	• Taisbeanadh tuigse don bhun-bheachd 'is ann leamsa a tha mo bhodhaig'. • Tuigsinn agus conaltradh fhaireachdainnean mì-chofhurtail a thaobh neach no suidheachadh a' cleachdadh, mar eisimpleir, am modail 3-cheumach: can chan eil, thalla agus bruidhinn ri cuideigin sa bheil earbsa agad. • Comharrachadh dhaoine as urrainn cuideachadh, mar eisimpleir, tidsearan, buill den teaghlach. • Tuigsinn gum faod cùram a thighinn bho mheasgachadh de dhiofar dhaoine. • Comharrachadh gum faod teaghlachan a bhith air an dèanamh suas de dhiofar dhaoine. • Toirt eisimpleirean de cò às a tha nithean beò a' tighinn, mar eisimpleir, planntais bho shìol. Iasg bho uighean. • Mineachadh gu bheil feum aig nithean beò air biadh, uisge agus cùram airson fàs agus soirbheachadh. • Toirt iomradh air feumalachdan bunaiteach leanaban, mar eisimpleir, glacadh-sùla, cionacrachadh, nighe, atharrachadh, biadhadh, cadal.

Slàinte agus Sunnd Ciad Ìre (Foghlam Pearsanta is Sòisealta)

		Eòlasan agus Builean airson ionnsachadh, teagasg agus measadh a phlanadh	Slatan-tomhais mar thaic do bhreithneachadh proifeiseanta luchd-cleachdaidh air coileanadh ìre
Planadh airson roghainnean agus atharrachaidhean	Dùilean agus Àrd-mhiannan Buntanas ionnsachaidh ri roghainnean teachdail	Is urrainn dhomh iomradh a thoirt air cuid de na seòrsaichean obrach a tha daoine a' dèanamh agus tha mi a' faighinn a-mach mu dheidhinn an t-saoghail obrach fharsaing. HWB 1-20a	• Labhairt mu neartan, ùidhean agus sgilean fhèin agus ceanglaichean gu na h-àrd-mhiannan dreuchdail sin. • Stèidheachadh amasan ionnsachaidh agus ag obair a dh'ionnsaigh an coileanadh. • Labhairt mun t-saoghal obrach, mar eisimpleir, bho thadhalan, luchd-tadhail agus ionnsachadh eadar-chuspaireil. • Toirt iomradh air sgilean air a bheil feum airson diofar obraichean sa choimhearsnachd.
Gnìomhachd chorporra agus slàinte	Biadh, fois agus cadal	Tha mi mothachail don àite a tha aig gnìomhachd chorporra ann a bhith gam chumail fallain agus tha fios agam gu bheil feum agam cuideachd air cadal agus fois agus coimhead às dèidh mo bhodhaig. HWB 1-27a Tha mi a' tuigsinn gu bheil feum aig mo bhodhaig air neart airson obrachadh agus gu bheil seo a' tighinn bhon bhiadh a tha mi ag ithe. Tha mi a' faighinn a-mach mar a tha gnìomhachd chorporra a' cur rim shlàinte agus rim shunnd. HWB 1-28a	• Moladh diofar dhòighean air a bhith gnìomhach agus a' bhuidh dheimhinneach a dh'fhaodadh a bhith aig an seo air slàinte. • Ag innse na dh'fheumar de chadal san leanabas agus an t-adhbhar gu bheil seo cudromach. • Mineachadh gur e biadh an connadh a tha a' toirt neart don bhodhaig.

Mì-fheum de Stuthan	Cleachdadh Stuthan Gnìomhadh ann an suidheachaidhean mì-shàbhailte	Tha fios agam gu bheil cungaidhean agus stuthan eile ann a dh'fhaodar a chleachdadh ann an dòigh shàbhailte gus slàinte a leasachadh, agus tha mi a' fàs mothachail do mar a dh'fhaodas roghainnean a nì mi buaidh a thoirt air mo shlàinte agus sunnd. HWB1-38a Tha fios agam dè nì mi ann an suidheachaidhean cunnairt is èiginn. HWB1-42a	• Comharrachadh shuidheachaidhean a dh'fheumas cungaidh-leigheis agus mar a tha e na bhuannachd don t-slàinte. • Comharrachadh an adhbhair gum faod mì-làimhseachadh air cungaidhean-leigheis a bhith cronail. • Ceangal ghnìomhan pearsanta ri slàinte agus sunnd a' cleachdadh cluich mas fhìor mar eisimpleir. • Toirt iomradh air cuin agus ciamar a chuirear fios gu na seirbheisean èiginn. • Roinn prìomh fhiosrachaidh mu shuidheachadh èiginn.
Dàimhean, slàinte ghnèitheasach agus pàrantachd	Atharrachaidhean Corporra Slàinte ghnèitheasach agus ghnèitheasachd	Tha mi ag aithneachadh gu bheil sinn coltach agus aocoltach ri cach-a-chèile ach nach eil duine an aon rud ri duine eile. HWB1-47a Tha mi mothachail air mo chorp a' fàs agus tha mi ag ionnsachadh nan ainmean ceart airson nan diofar phàirtean agus mar a tha iad ag obair. HWB1-47b	• A' tuigsinn gu bheil gach neach gun choimeas agus a' comharrachadh choltachdan is eu-coltachdan. • Mineachadh gu bheil leasachadh agus fàs gach neach fa leth, diofraichte. • Comharrachadh nam facal cheart airson pàirtean den bhodhaig agus an obair, mar eisimpleir, machlag, clach-bhàlg, ughagain, faighean.

	Dleastanas pàrant/neach-cùraim	Tha mi ag ionnsachadh dè as urrainn dhomh a dhèanamh gus coimhead às dèidh mo bhodhaig agus cò as urrainn mo chuideachadh. HWB1-48a Tha mi ag ionnsachadh mu spèis dom bhodhaig agus mu dhol-a-mach a tha ceart agus ceàrr. Tha fios agam cò ris a bhruidhneas mi ma bhios dragh orm mu seo. HWB 1-49a Tha fios agam gu bheil daoine nar beatha aig a tha a' gabhail cùram dhinn agus a' coimhead às ar dèidh, agus tha mi mothachail gum faod daoine a bhith ann an cùram am pàrantan, luchd-cùraim no inbhich eile. HWB1-45a Tha mi ag ionnsachadh mu cò às a tha rudan beò a' tighinn agus mar a tha iad a' fàs, a' tighinn air adhart agus air an àrach. HWB1-50a 'S urrainn dhomh eòlas a shealltainn mun obair a dh'fheumar gus coimhead às dèidh leanaban. HWB1-51a	• Mineachadh mu dheidhinn fheumalachdan fhèin agus chàich air prìobhaideachd. • Nochdadh fhaireachdainnean tro dhlùthachd iomchaidh do chàch. • Ag innse na còrach freagairt do ghiùlanan mì-iomchaidh, mar eisimpleir, cleachdadh a' mhodail 3-cheumach: can chan eil, thalla, bruidhinn ri cuideigin sa bheil earbsa agad. • Comharrachadh cò ris a bhruidhneas tu ma tha iomnaidh no dragh ort. • Mineachadh dhòighean sam faod teaghlacichean a bhith diofraichte agus gu bheil measgachadh de dhaoine ann a dh'fhaodadh a bhith a' gabhail cùraim dhinn. • Mineachadh atharrachaidhean sa bhodhaig aig diofar ìrean den bheatha. • Comharrachadh na dh'fheumar airson fàs agus leasachadh bheathaichean, planntais agus daoine. • Mineachadh mar a choileanar feumalachdan buanasach leanaban, mar eisimpleir, glacadh-sùla, cionacrachadh, nighe, atharrachadh agus biadhadh.

Slàinte agus Sunnd Dàrna Ìre (Foghlam Pearsanta is Sòisealta)

		Eòlasan agus Builean airson ionnsachadh, teagasg agus measadh a phlanadh	Slatan-tomhais mar thaic do bhreithneachadh proifeiseanta luchd-cleachdaidh air coileanadh ìre
Planadh airson roghainnean agus atharrachaidhean	Dùilean agus Àrd-mhiannan Buntanas ionnsachaidh ri roghainnean teachdail	Tha mi a' sgrùdadh diofar dhreuchdan/obraichean, dhòighean obrach agus shlighean trèanaidh is ionnsachaidh. Tha mi a' faighinn eòlas a tha gam chuideachadh airson aithneachadh a' bhuntanais aig m' ionnsachadh, mo sgilean agus m' ùidhean ri mo bheatha san àm ri teachd. HWB 2-20a	• Mineachadh àrd-amasan fhèin agus comharrachadh dhòighean air an coileanadh. • Làimhseachadh pròifil phearsanta agus ga cleachdadh airson ùidhean, neartan agus sgilean a dheasbad. • Comharrachadh cheanglaichean eadar sgilean agus an saoghal obrach. • Cleachdadh sgilean sgrùdaidh gus tuilleadh fiosrachaidh fhaotainn mu obraichean/dreuchdan.
Gnìomhachd chorporra agus slàinte	Biadh, fois agus cadal	Tha mi a' faighinn tlachd agus a' dèanamh adhartas gach latha le bhith a' gabhail pàirt ann an diofar sheòrsaichean gnìomhachd shunndach a tha mi fhìn air a thaghadh, a' gabhail a-steach spòrs agus chothroman airson ionnsachadh a-muigh a tha rim faighinn aig m' àite ionnsachaidh agus sa choimhearsnachd mun cuairt. HWB 2-25a	• Com-pàirteachadh gu làitheil ann an gnìomhachd chorporra a tha meadhanach sgairteil.

		Tha mi air àite spòrs a rannsachadh agus na cothroman a dh'fhaodadh a thighinn bhuaithe dhomh. Tha mi comasach air cothroman a ghabhail airson com-pàirteachadh ann an spòrs agus leasachadh air mo choileanadh nam àite ionnsachaidh agus eile. HWB 2-26a 'S urrainn dhomh mìneachadh carson a dh'fheumas mi a bhith gnìomhach gach latha airson mo shlàinte a chumail suas, agus feuchainn ri cothromachadh math fhaighinn eadar cadal, fois agus gnìomhachd chorporra. HWB 2-27a Is urrainn dhomh na ceanglaichean a rannsachadh eadar an neart a chleachdas mi fhad 's a tha mi gnìomhach gu corporra, am biadh a tha mi ag ithe agus mo shlàinte is sunnd. HWB 2-28a	• Comharrachadh agus ruighinn air cothroman airson spòrs agus/no ionnsachadh a-muigh taobh a-staigh àite ionnsachaidh agus coimhearsnachd. • Mìneachadh buaidh nan eadar-dhàimhean ann an gnìomhachd chorporra làitheil, biadh, fois agus cadal air slàinte agus sunnd. • Comharrachadh raon de ghnìomhachdan aig diofar dhèineid agus mìneachadh mar a dh'fhaodas iad sin buaidh a thoirt air biadh/ riatanasan lùtha, mar eisimpleir, dian-ruith 100m – riatanas lùtha aig ìre nas àirde; rothaireachd chleasachail – riatanas lùtha aig ìre nas ìsle.
Mì-fheum de Stuthan	Cleachdadh Stuthan Roghainnean Fiosraichte	Tha mi a' tuigsinn mun bhuaidh a dh'fhaodas a bhith aig diofar stuthan, nam measg tombaca agus deoch-làidir, air a' bhodhaig. HWB 2-38a Tha fios agam gum faod fasanan, na meadhanan is mo cho-aoisean, còmhla ri mo bheachdan agus mo luachan fhìn, buaidh a thoirt air mo bheachd mu chleachdadh	• Toirt eisimpleirean de na dh'fhaodadh tachairt don bhodhaig mar thoradh air smocadh tombaca no ag òl deoch-làidir. • Fiosrachail mun chomhairle a thaobh in-chur a tha molta airson deoch-làidir. • Toirt eisimpleirean de mar a dh'fhaodas comhaoisean, meadhanan agus bruthaidhean eile buaidh a thoirt air co-dhùnaidhean.

	Giùlan Cunnartach Gnìomhadh ann an suidheachaidh mì-shàbhailte.	stuthan, agus tha mi ag aithneachadh buaidh seo air mo dhol-a-mach. HWB 2-39a Tha fios agam gum faod deoch-làidir agus drogaichean buaidh a thoirt air comas dhaoine gus co-dhùnaidhean a dhèanamh. HWB 2-40a 'S urrainn dhomh na diofar sheòrsaichean cunnairt a chomharrachadh a tha co-cheangailte ri cleachdadh agus ri mì-fheum de raon de stuthan. HWB 2-41a Tha mi a' tuigsinn buaidh mì-fheum stuthan air daoine, an teaghlach is an caraidean. HWB 2-43a Tha fios agam dè as còir dhomh a dhèanamh gus cuideigin a chuideachadh ann an suidheachadh èiginn. HWB 2-42a	• Comharrachadh chunnartan co-cheangailte ri cleachdadh stuthan, mar eisimpleir, tuilleadh 's a' chòir stuthan, breithneachadh/ lèirsinn millte. • Comharrachadh buaidh ghiùlanan le cunnart air roghainnean beatha agus dàimhean, mar eisimpleir, dùilean a thaobh obraichean, siubhal cèin cuibhrichte, call cead dràibhidh, teaghlach. • Coileanadh mhodhan ciad chobhair bunasach, mar eisimpleir, sileadh-fala beag agus losgaidhean, suidheachadh ath-shlànachaidh. • Mineachadh mar a chuirear fios air na seirbheisean èiginn iomchaidh, a' toirt seachad làn fhiosrachadh mun tachartas agus àite.
Dàimhean, slàinte ghnèitheasach agus pàrantachd	Dàimhean deimhinneach	Tha mi a' tuigsinn gu bheil raon farsaing de dhiofar sheòrsaichean càirdeis agus dhàimhean ann. HWB 2-44a	• Comharrachadh diofar sheòrsaichean de chàirdeasan agus dhàimhean.

	Atharrachaidhean Corporra	Tha mi a' comharrachadh agus a' cleachdadh sgilean gus dàimhean a tha ag atharrachadh a làimhseachadh, agus tha mi a' tuigsinn a' bhuidh dheimhinneach a dh'fhaodadh a bhith aig an seo air mo shunnd faireachdainneil. HWB 2-45a Tha mi a' tuigsinn gum faod atharrachaidhean nam bhodhaig buaidh a thoirt air mar a tha mi a' faireachdainn mun dheidhinn fhìn agus air mo dhol-a-mach. HWB 2-47a 'S urrainn dhomh innse mu atharrachaidhean corporra is faireachail rè inbhidheachd is tuigsinn carson a tha iad a' tachairt is cho cudromach 's a tha glainnead phearsanta. HWB 2-48a	• Comharrachadh nan sgilean a dh'fheumar airson dàimhean a tha ag atharrachadh a làimhseachadh, mar eisimpleir, foighidinn, co-fhaireachdainn, dilseachd, coibhneas, fulangas, co-earbsa agus spèis. • Mineachadh buaidh dhàimhean deimhinneach air sunnd faireachdainneil. • Comharrachadh nithean deimhinneach mun iomhaigh bodhaig agus mun choltas agam fhìn. • Comharrachadh ro-innleachdan gus faireachdainnean a làimhseachadh, mar eisimpleir, altan socrachaidh, bruidhinn ri neacheigin, gabhail fois. • Cleachdadh briathrachas ceart airson nam pàirtean priobhaideach den bhodhaig uile agus na buill-gineamhainn, mar eisimpleir, cìochan, brillean. • Toirt iomradh air na h-atharrachaidhean corporra agus faireachdainneil aig àm inbhidheachd, a' gabhail a-steach seasamhan-buid, aislingean fliuch, falt-fòid, fèin-bhrodadh, fuil-mhìos, brodagan, luasgaidhean sunnd.

	Slàinte ghnèitheasach agus gnèitheasachd	Tha fios agam gu bheil gach seòrsa droch-dhiol ceàrr, agus tha mi a' leasachadh nan sgilean gus mi fhìn a chumail sàbhailte agus cobhair fhaighinn ma bhios feum agam air. HWB 2-49a 'S urrainn dhomh innse mar tha beatha duine a' tòiseachadh agus mar a tha naoidhean ga bhreith. HWB 2-50a Is urrainn dhomh iomradh a thoirt air dleastanas pàrant/neach-cùraim agus na sgilean, dealas agus na feartan a dh'fheumas an dleastanas sin. HWB 2-51a	• Taisbeanadh tuigse do dh'iomadachd ann an gnèitheasachd agus aithne gnè. • Toirt iomradh air dòighean cumail slàinteachail aig àm inbhidheachd. • Comharrachadh giùlain droch-dhiolach agus burraidheach, mar eisimpleir, air-loidhne, aghaidh ri aghaidh agus fiosrach mu far am faighear cuideachadh. • Mìneachadh an còraichean agus an dleastanasan fhèin a thaobh droch-dhiol. • Toirt iomradh air bun-bheachd aonta. • Toirt iomradh air gineamhainn daonna agus breith, mar eisimpleir, feise, ugh agus sìol, a' breith. • Toirt adhbharan gum faod casg-gineamhainn a chleachdadh, mar eisimpleir, gus bacadh a chur air leatromachd agus gabhaltachd. • Toirt iomradh air cuid de chomharran leatromachd. • Toirt iomradh air sgilean agus feartan a dh'fheumar mar phàrant/neach-cùraim, mar eisimpleir, dealas, gràdh, foighidinn, àbhachd.

Slàinte agus Sunnd Treas Ìre (Foghlam Pearsanta is Sòisealta)

		Eòlasan agus Builean airson ionnsachadh, teagasg agus measadh a phlanadh	Slatan-tomhais mar thaic do bhreithneachadh proifeiseanta luchd-cleachdaidh air coileanadh ìre
Planadh airson roghainnean agus atharrachaidhean	Dùilean agus Àrd-mhiannan Buntanas ionnsachaidh ri roghainnean teachdail	Tha mi a' sgrùdadh diofar dhreuchdan/obraichean, dhòighean obrach agus shlighean trèanaidh is ionnsachaidh. Tha mi a' faighinn eòlas a tha gam chuideachadh airson aithneachadh a' bhuntanais aig m' ionnsachadh, mo sgilean agus m' ùidhean ri mo bheatha san àm ri teachd. HWB 3-20a	• Comharrachadh ùidhean, neartan agus sgilean fhèin agus gan cleachdadh mar thaic do roghainn cuspair. • Làimhseachadh pròifil phearsanta a tha a' toirt fianais air a sgilean fhèin, agus an giùlan a tha a dhìth, a tha a' ceangal ris an t-saoghal obrach. • Rannsachadh raon de chothroman ionnsachaidh agus de shlighean dreuchdail.
Gnìomhachd chorporra agus slàinte	Biadh, fois agus cadal	Tha mi a' faighinn tlachd agus a' dèanamh adhartas gach latha le bhith a' gabhail pàirt ann an diofar sheòrsaichean gnìomhachd shunndach a tha mi fhìn air a thaghadh, a' gabhail a-steach spòrs agus chothroman airson ionnsachadh a-muigh a tha rim faighinn aig m' àite ionnsachaidh agus sa choimhearsnachd mun cuairt. HWB 3-25a Tha mi air dleastanas spòrs a rannsachadh agus na cothroman a dh'fhaodadh e a thabhann dhomh. Is urrainn dhomh ruighinn air cothroman airson com-pàirteachaidh ann an spòrs agus an leasachadh air mo choileanadh nam àite ionnsachaidh is	• Cumail suas gnìomhachd chorporra a tha meadhanach sgairteil. • Gabhail chothroman gus leasachadh/coileanadh ann an spòrs agus/no ionnsachadh a-muigh an taobh a-staigh àite ionnsachaidh agus a' choimhearsnachd fharsaing.

	Giùlan Cunnartach	Tha mi a' togail diofar sgilean a chuidicheas mi a' tighinn gu co-dhùnadh mu chleachdadh stuthan. Is urrainn dhomh ro-innleachdan a thaisbeanadh airson roghainnean fiosraichte a dhèanamh gus mo shlàinte agus sunnd a chumail suas agus a leasachadh, agus is urrainn dhomh an cur an sàs ann an suidheachaidhean a dh'fhaodadh a bhith sàraichte no dùbhlach, no an lùib bruthadh bho chomhaoisean. HWB 3-40a Tha fios agam far am faigh mi fiosrachadh is taic co-cheangailte ri cleachdadh stuthan. HWB 3-40b An dèidh roghainnean agus builean mo cho-dhùnaidhean a mheasadh, is urrainn dhomh giùlanan agus gnìomhan sàbhailte is mì-shàbhailte a chomharrachadh. HWB 3-41a Tha fios agam gum faod deoch-làidir agus drogaichean buaidh a thoirt air dol-a-mach dhaoine agus air an co-dhùnaidhean a thaobh dhàimhean is slàinte ghnèitheasach. HWB 3-41b	• Comharrachadh agus taghadh nan sgilean / nam feartan a tha a dhìth airson roghainnean deimhinneach a dhèanamh ann an suidheachaidhean dùbhlach, mar eisimpleir, misneachd, fulangas, dian-bharalachd. • Toirt eisimpleirean de ro-innleachdan cothachaidh deimhinneach ann an dèiligeadh le suidheachaidhean sàrachail agus dùbhlach, mar eisimpleir, coiseachd air falbh, bruidhinn ri caraaid / inbheach, gnìomhachd chorporra. • Fios air mar a gheibhear taic bho sheirbheisean ionadail. • Cothromachadh cunnairt agus comharrachadh giùlanan is gnìomhan a dh'fhaodadh a bhith sàbhailte is mì-shàbhailte. • Mineachadh mar as urrainn do mhì-fheum air stuthan buaidh a thoirt air breithneachadh agus comas air co-dhùnaidhean cudromach a mhilleadh, mar eisimpleir, ionnsaighean gnèitheasach gun iarraidh.

	Gnìomhadh ann an suidheachaidh mì-shàbhailte.	Tha fios agam dè as còir dhomh a dhèanamh airson dèiligeadh ri tachartasan agus ri suidheachaidhean èiginn co-cheangailte ri mì-fheum stuthan. HWB 3-42a Tha mi a' tuigsinn a' bhuidh a dh'fhaodas a bhith aig mì-fheum leantainneach de stuthan air slàinte dhaoine, roghainnean agus taghaidhean beatha theachdail. HWB 3-43a Tro rannsachadh air mì-fheum de stuthan sa choimhearsnachd ionadail agam, is urrainn dhomh meòrachadh air cùisean sònraichte agus deasbad mar a thathar a' dèiligeadh leotha. HWB 3-43b	• Fios air gnìomhan a ghabhar ann an suidheachadh èiginn co-cheangailte ri mì-fheum air stuthan. • Comharrachadh buaidh a dh'fhaodadh a bhith aig mì-fheum air stuthan gearr-amail is fad-amail. • Comharrachadh chùisean a thaobh mì-fheum ionadail air stuthan agus mar a thathar a' dèiligeadh leotha.
Dàimhean, slàinte ghnèitheasach agus pàrantachd	Dàimhean deimhinneach	Tha mi a' tuigsinn cho cudromach 's a tha e a bhith a' faighinn spèis agus a' toirt spèis do dhaoine tro dhàimhean, agus 's urrainn dhomh innse carson. HWB 3-44a Tha mi a' tuigsinn agus is urrainn dhomh a mhìneachadh cudromachd agus an fheum air dealas, earbsa agus spèis ann an dàimhean gràdhach agus gnèitheasach. Tha mi a' tuigsinn nan diofar cho-theacsan co-cheangailte ri dàimhean mar sin, nam measg pòsadh. HWB 3-44c	• Mìneachadh carson a tha dealas, earbsa agus spèis aig teis meadhain a bhith fo chùram agus a' toirt cùram do chàch. • Taisbeanadh spèis agus tuigse de iomadachd dhàimhean gràdhach agus gnèitheasach, mar eisimpleir, dàimhean LGBTI, pòsadh, a' fuireach còmhla, co-phàrantachd. • Mìneachadh a' bhuidh a dh'fhaodas a bhith aig mì-chothromachd cumhachd air dàimhean, a' gabhail a-steach dhàimhean

	Atharrachaidhean Corporra Slàinte ghnèitheasach agus gnèitheasachd	Tha mi a' tuigsinn gum faod cumhachd a bhith an taobh a-staigh dhàimhean agus gum faod sin a bhith air a chleachdadh ann an dòigh mhath cho math ri dòigh dhona. HWB 3-45a Tha mi a' tuigsinn mar a tha mo bhodhaig eadar-dhealaichte, agus mar a tha mo ghnèitheasachd agus gnèitheasachd dhaoine eile a' tighinn air adhart. HWB 3-47a Tha fios agam gum faod cultar cumanta an latha an-diugh, na meadhanan agus beachdan mo cho-aisean buaidh a thoirt air mar a tha mi a' faireachdainn mum dheidhinn fhìn agus a' bhuidh a dh'fhaodas a bhith aig seo air mo dhol-a-mach. HWB3-46b Tha mi a' leasachadh sgilean airson tighinn gu co-dhùnaidhean mu na dàimhean agam agus mo ghiùlan gnèitheasach. Is urrainn dhomh iad sin a chur an sàs ann an suidheachaidhean a dh'fhaodadh a bhith dùbhlach no duilich. HWB 3-46c Tha mi a' beachdachadh air mar a bheir mo bheachdan, chreideasan, luachan is moraltachd buaidh air mo cho-dhùnaidhean	gnèitheasach, mar eisimpleir, aonta, ceannsachadh, uallach airson gnìomhan agus co-dhùnaidhean. • Toirt iomradh air mar a dh'fhaodas faireachdainnean àicheil is deimhinneach mu ìomhaigh bodhaig buaidh a thoirt air slàinte, fèin-luach agus giùlan, mar eisimpleir, misneachd, fèin-dhochann, mì-rian ithe. • Aithneachadh buaidh inbhidheachd agus leasachadh gnèitheasachd. • Comharrachadh agus mìneachadh buaidh nam meadhanan, a' gabhail a-steach meadhanan sòisealta agus drùiseantachd air fèin-luach agus comas tighinn gu co-dhùnaidhean. • Taisbeanadh nan sgilean a tha a dhith gus ìomhaighean gnàth-ìomhaigheach anns na meadhanan a dhùbhlachadh, a' gabhail a-steach na meadhanan sòisealta, mar eisimpleir, misneachd, breithneachadh.

		mu chàirdeas, dhàimhean is dhol-a-mach ghnèitheasach. HWB 3-46a A' cleachdadh na dh'ionnsaich mi, 's urrainn dhomh co-dhùnaidhean is roghainnean fiosraichte a dhèanamh a tha ag adhartachadh is a' dìon mo shlàinte is mo shunnd ghnèitheasach fhìn agus dhaoine eile. HWB 3-47b Tha fios agam mar a làimhsicheas mi suidheachaidhean a thaobh mo shlàinte agus mo shunnd ghnèitheasach agus tha mi ag ionnsachadh tuigse de ghiùlan ghnèitheasach iomchaidh. HWB 3-49a Tha fios agam mar a gheibh mi seirbheisean, fiosrachadh agus taic ma bhios mo shlàinte agus mo shunnd ghnèitheasach ann an cunnart. Tha mi mothachail air mo chòraichean a thaobh slàinte ghnèitheasach, a' gabhail a-steach mo chòir air dìomhaireachd, agus air mo dhleastanasan, a' gabhail a-steach dhleastanasan fon lagh. HWB 3-48a Tha fios agam far am faigh mi taic agus cuideachadh le suidheachaidhean sa bheil	• Comharrachadh agus taisbeanadh nan sgilean a tha a dhìth airson roghainnean deimhinneach a dhèanamh ann an suidheachaidhean dùbhlanaich, mar eisimpleir, dian-bharalachd, co-fhaireachdainn. • Comharrachadh sgilean barganachaidh a tha a dhìth airson feise shàbhailte is thlachdmhor, mar eisimpleir, fios air cuin a tha an t-àm ceart, uallach aig càch a chèile air leatromachd gun iarraidh a chasg, cleachdadh casg-gin, misneachd beantainn ghnèitheasach gun iarraidh a dhiùltadh. • Fios air mar a gheibhear fiosrachadh dìomhair, stiùireadh agus cuideachadh. • Toirt eisimpleirean de laghan a thaobh slàinte ghnèitheasach, mar eisimpleir, aois aonta, còir air dìomhaireachd, aonta, ceannsachadh, grumadh. • Comharrachadh dè nì mi ann an suidheachadh sa bheil droch-dhìol no giùlan ghnèitheasach mì-iomchaidh, mar eisimpleir, cur crìoch air dàimhean mì-fhallain, taic ionadail, na poilis.

	Dleastanas pàrant/neach-cùraim	droch-dhìol agus tha mi a' tuigsinn gu bheil laghan ann a tha gam dhìon bho dhiofar sheòrsaichean droch-dhìol. HWB3-49b Is urrainn dhomh mìneachadh a dhèanamh air cudromachd agus air an dleastanas maireann is toinnte a bhith nad phàrant/neach-cùraim, agus a' bhuidh air taghaidhean beatha is roghainnean. HWB 3-51a 'S urrainn dhomh mìneachadh an taic agus an cùram a tha riatanach gus dèanamh cinnteach gu bheil pàiste air àrach tro na diofar ìrean de leanabachd. HWB 3-51b	• Mìneachadh buaidh geàrr-amail is fad-amail phàrantas, mar eisimpleir, toileachas, dealas, buadhan ionmhasail, ionnaidh, iarrtasan corporra. • Mìneachadh brìgh agus cudromachd beathachaidh ann an leasachadh pàiste. • Comharrachadh taic ionadail a tha ri fhaotainn le pàrantan agus luchd-cùraim.

Slàinte agus Sunnd Ceathramh Ìre (Foghlam Pearsanta is Sòisealta)

		Eòlasan agus Builean airson ionnsachadh, teagasg agus measadh a phlanadh	Slatan-tomhais mar thaic do bhreithneachadh proifeiseanta luchd-cleachdaidh air coileanadh ìre
Planadh airson roghainnean agus atharrachaidhean	Dùilean agus Àrd-mhiannan Buntanas ionnsachaidh ri roghainnean teachdail	Tha mi a' sgrùdadh diofar dhreuchdan/obraichean, dhòighean obrach agus shlighean trèanaidh is ionnsachaidh. Tha mi a' faighinn eòlas a tha gam chuideachadh airson aithneachadh a' bhuntanais aig m' ionnsachadh, mo sgilean agus m' ùidhean ri mo bheatha san àm ri teachd. HWB 4-20a	• Luachadh agus toirt fianais air ùidhean, neartan agus sgilean fhèin agus gan cleachdadh gus roghainnean cuspaireil fiosraichte a dhèanamh. • Taobhadh pròifil pearsanta mar thaic do stiùireadh air CVan agus tagraidhean san àm ri teachd. • Dèanamh roghainnean air an deagh fhiosrachadh mu chothroman ionnsachaidh is shlighean agus a' co-cheangal iad sin ri comas air dreuchdan san àm ri teachd.
Gnìomhachd chorporra agus slàinte	Biadh, fois agus cadal	Tha mi a' cumail orm a' faighinn tlachd à bhith a' gabhail pàirt gach latha ann an gnìomhachd chorporra agus spòrs, a tha meadhanach no air leth sunndach, agus tha mi comasach air tuigse a nochdadh gun urrainn dha: • cur ri m' ionnsachadh agus adhartachadh • m' fhallaineachd agus mo shunnd corporra is inntinneil a leasachadh • mo sgilean sòisealta, seasamhan deimhinneach agus luachan a leasachadh • cur gu cudromach ri bhith a' cumail ri dòigh-beatha fhallain. HWB 4-25a 'S urrainn dhomh an t-àite aig spòrs ann an	• Cumail suas gnìomhachd chorporra meadhanach sgairteil. • Leudachadh chothroman gus leasachadh/coileanadh ann an gnìomhadh spòrs agus/no ionnsachadh a-muigh, an taobh a-staigh àite ionnsachaidh agus coimhearsnachd. • Luachadh mar a tha gnìomhachd chorporra a' toirt buaidh air sunnd inntinneil, faireachdainneil, sòisealta is corporra. • Mìneachadh an àite aig spòrs ann an dualchas cultarach, mar eisimpleir,

		dualchas cultarach a mhineachadh agus tha mi air rannsachadh nan cothroman a tha fosgailte dhomh gus pàirt a ghabhail ann an spòrs sgoile agus tachartasan spòrs eile. Bidh mi a' dèanamh feum de shlighean gu com-pàirteachadh is coileanadh a leigeas leam m' eòlas air spòrs a chumail a' dol agus a leudachadh nam àite ionnsachaidh agus air an taobh a-muigh. HWB 4-26a Rannsaich mi na rudan aig am faod buaidh a bhith air gabhail pàirt ann an gnìomhachd chorporra agus roghainnean bìdh, agus air a' bhuidhe aig gnìomhachd air slàinte an t-sluaigh ann an Alba agus an taobh a-muigh. Cleachdaidh mi am fiosrachadh seo airson bruidhinn air poileasaidh agus mo chuideachadh le roghainnean slàinte. HWB 4-28a	iomain, rugbaidh, croladh. • Luachadh a dhòigh-beatha fhèin a thaobh cothromachd cadail, fois agus gnìomhachd chorporra agus a' bhuidhe a dh'fhaodadh a bhith aig an seo air slàinte. • Mìneachadh fheartan a bheir buaidh air com-pàirteachadh ann an gnìomhachd chorporra agus roghainnean bìdh, mar eisimpleir, sòisio-eaconamach, meadhanan, bruthadh chomhaoisean. • Dèanamh anailis air stiùireadh is poileasaidh nàiseanta làithreach agus a' mìneachadh am buaidh air roghainnean slàinte fhèin, mar eisimpleir, in-chur siùcair, targaidean gnìomhachd chorporra.
Mì-fheum de Stuthan	Cleachdadh Stuthan	Tha mi a' tuigsinn nam buadhan deimhinneach a dh'fhaodadh a bhith aig cuid de stuthan air an inntinn is bodhaig ach tha mi mothachail cuideachd do bhuilean àicheil is trom-chuiseach, inntinneil, faireachdainneil, sòisealta agus laghail de mì-fheum air stuthan. HWB 4-38a	• Fìreanachadh nam buannachdan cunnairt de stuthan ann an cur taic ri slàinte, mar eisimpleir, ìocshlaintean hoimiopaiteach. • Mìneachadh a' bhuidhe a dh'fhaodadh a bhith aig cleachdadh air stuth gearr is fad-amail air slàinte agus beatha, a' gabhail a-steach buadhan laghail.

	Roghainnean Fiosraichte	Tro rannsachadh, is urrainn dhomh innse mar a bheir ìomhaighean de mhì-fheum air stuthan buaidh air daoine. HWB 4-39a Tha mi a' togail diofar sgilean a chuidicheas mi a' tighinn gu co-dhùnadh mu chleachdadh stuthan. Is urrainn dhomh ro-innleachdan a thaisbeanadh airson roghainnean fiosraichte a dhèanamh gus mo shlàinte is sunnd a chumail suas agus a leasachadh, agus iad sin a chur an sàs ann an suidheachaidhean a dh'fhaodadh a bhith sàrachail no dùbhlach, no sa bheil bruthadh chomhaoisean. HWB 4-40a Tha fios agam far am faigh mi fiosrachadh is taic co-cheangailte ri cleachdadh stuthan. HWB 4-40b An dèidh measadh roghainnean agus buaidh mo cho-dhùnidhean, 's urrainn dhomh dol-a-mach agus gnìomhan sàbhailte agus mì-shàbhailte aithneachadh o chèile. HWB 4-41a Tha fios agam gum faod deoch-làidir agus drogaichean buaidh a thoirt air dol-a-mach dhaoine agus air an co-dhùnidhean a thaobh dhàimhean is slàinte ghnèitheasach. HWB 4-41b	• Luachadh buadh nam meadhanan agus bruthadh chomhaoisean air seasamhan is giùlan fhèin. • Taisbeanadh nan sgilean/nam feartan a tha a dhìth airson suidheachaidhean dùbhlach a làimhseachadh, mar eisimpleir, fèin-earbsa, fèin-èifeachdas, dian-bharalachd. • Mineachadh nam buannachdan ann an ro-innleachdan/altan cothachaidh a thaobh dèiligeadh le suidheachaidhean sàrachail is dùbhlach. • Fios air mar a gheibhear cothrom air seirbheisean taic ionadail is nàiseanta. • Taisbeanadh nan sgilean/nam feartan a tha a dhìth gus cunnart a mheasadh agus a làimhseachadh, mar eisimpleir, fèin-mhothachadh, fèin-mhisneachd, stòldachd. • • Mineachadh buaidh agus buil a

	Gnìomhadh ann an suidheachaidh mì-shàbhailte.	Tha fios agam dè as còir dhomh a dhèanamh airson dèiligeadh ri tachartasan agus ri suidheachaidhean èiginn co-cheangailte ri mì-fheum stuthan. HWB 4-42a Le bhith a' rannsachadh buaidh mì-fheum de stuthan gu nàiseanta agus gu h-eadar-nàiseanta, is urrainn dhomh coltachdan is diofaran am measg choimhearsnachdan, a mhìneachadh. HWB 4-43b Tha mi a' tuigsinn buaidh mì-fheum stuthan gu h-ionadail, nàiseanta is eadar-nàiseanta. HWB 4-43c	dh'fhaodadh a bhith aig mì-fheum de stuthan air dèanamh cho-dhùnaidhean, mar eisimpleir, òl agus dràibheadh, feise neo-aontaichte. • Fireanachadh ghnìomhan a dh'fhaodadh a bhith air an gabhail ann an èiginn a thaobh mì-fheum air stuthan. • Coimeasadh staitistigean làithreach nàiseanta is eadar-nàiseanta a thaobh buaidh mì-fheum air stuthan.
Dàimhean, slàinte ghnèitheasach agus pàrantachd	Dàimhean deimhinneach	Tha mi a' tuigsinn cho cudromach 's a tha e a bhith a' faighinn spèis agus a' toirt spèis do dhaoine tro dhàimhean, agus 's urrainn dhomh innse carson. HWB 4-44a Tha mi a' tuigsinn cudromachd agus feum air dealas, earbsa agus spèis ann an dàimhean gràdhach agus gnèitheasach. Tha mi	• Fireanachadh carson a tha dealas, earbsa agus spèis aig teis meadhain a bhith fo chùram agus cùram do chàch. • Mìneachadh cudromachd luachan is amasan co-roinnte ann an cumail suas dhàimhean gràdhach agus gnèitheasach, mar eisimpleir, spèis do chàch a chèile,

	Atharrachaidhean Corporra	a' tuigsinn nan diofar cho-theacsan co-cheangailte ri dàimhean mar sin, nam measg pòsadh. HWB 4-44c Tha mi a' tuigsinn gum faod cumhachd a bhith an taobh a-staigh dhàimhean agus a bhith air a chleachdadh gu deimhinneach cho math ri àicheil. HWB 4-45a Tha mi a' tuigsinn mar a tha mo bhodhaig eadar-dhealaichte, agus mar a tha mo ghnèitheasachd agus gnèitheasachd dhaoine eile a' tighinn air adhart. HWB 4-47a Tha fios agam gum faod cultar cumanta an latha an-diugh, na meadhanan agus beachdan mo cho-aoisean buaidh a thoirt air mar a tha mi a' faireachdainn mum dheidhinn fhìn agus a' bhuaidh a dh'fhaodas a bhith aig seo air mo dhol-a-mach. HWB 4-46b	aonta mu fheise. • Dèanamh sgaradh eadar cothromachd cumhachd agus droch-dhiol ann an dàimhean, mar eisimpleir, spèis, earbsa, ceannsachadh, aonta. • Tuigsinn agus toirt spèis do dh'iomadachd ann an gnèitheasachd, mar eisimpleir, aomadh gnèitheasach agus dearbh-aithne gnè. • Mìneachadh mar a dh'fhaodas ìomhaigh bodhaig deimhinneach is àicheil buaidh a thoirt air slàinte, fèin-luach agus giùlan, mar eisimpleir, fèin-earbsa, dùilean ghnìomhachasan maise, leasachadh bodhaig. • Luachadh mar a tha na meadhanan, a' gabhail a-steach meadhanan sòisealta agus drùiseantachd, a' toirt buaidh air slàinte chorporra is inntinneil.

	Slàinte ghnèitheasach agus gnèitheasachd	Tha mi a' leasachadh sgilean airson co-dhùnaidhean a dhèanamh mu na dàimhean agam agus mo ghiùlan gnèitheasach. Is urrainn dhomh iad sin a chur an sàs ann an suidheachaidhean a dh'fhaodadh a bhith dùbhlach no duilich. HWB 4-46c Tha mi a' beachdachadh air mar a bheir mo bheachdan, chreideasan, luachan is moraltachd buaidh air mo cho-dhùnaidhean mu chàirdeas, dhàimhean is dhol-a-mach ghnèitheasach. HWB 4-46a A' cleachdadh na dh'ionnsaich mi, 's urrainn dhomh co-dhùnaidhean is roghainnean fiosraichte a dhèanamh a tha ag adhartachadh is a' dìon mo shlàinte is mo shunnd ghnèitheasach fhìn agus dhaoine eile. HWB 4-47b Tha fios agam mar a làimhsicheas mi suidheachaidhean a thaobh mo shlàinte 's mo shunnd gnèitheasaich agus tha mi ag ionnsachadh a bhith a' tuigsinn dè th' ann an giùlan gnèitheasach iomchaidh. HWB 4-49a Tha fios agam mar a gheibh mi seirbheisean, fiosrachadh agus taic ma bhios mo shlàinte agus mo shunnd ghnèitheasach ann an cunnart. Tha mi mothachail air mo chòraichean a thaobh slàinte ghnèitheasach,	• Taisbeanadh nan sgilean a tha a dhìth airson suidheachaidhean dùbhlach a làimhseachadh taobh a-staigh dhàimhean, a' gabhail a-steach dhàimhean gnèitheasach, mar eisimpleir, co-rèiteachadh, co-fhaireachdainn, dearbhachd. • Tuigsinn chòraichean is dhleastanasan a tha a dhìth airson feise shàbhailte is thlachdmhor. • Mineachadh mar a gheibhear cothrom air fiosrachadh, stiùireadh agus cuideachadh

	Dleastanas pàrant/neach-cùraim	a' gabhail a-steach mo chòir air dìomhaireachd, agus air mo dhleastanasan, a' gabhail a-steach dhleastanasan fon lagh. HWB 4-48a Tha fios agam far am faighear taic agus cuideachadh le suidheachaidhean sa bheil droch-dhìol, agus tha mi a' tuigsinn gu bheil laghan ann a tha gam dhion bho dhiofar sheòrsaichean droch-dhìol. HWB 4-49b 'S urrainn dhomh mìneachadh cho cudromach 's a tha a bhith nad phàrant no nad neach-cùraim, an dleastanas iomadh-fhillte agus maireannach a tha na chois agus a bhuaidh air roghainnean is taghaidhean beatha. HWB 4-51a Tro rannsachadh, 's urrainn dhomh mìneachadh an taic a tha ri fhaotainn le pàrantan agus luchd-cùraim a tha a' coimhead às dèidh leanaban agus a' togail chloinne. HWB 4-51b	gu h-ionadail agus gu nàiseanta. • Taisbeanadh tuigse don taic a tha ri fhaotainn agus do reachdas làithreach a tha co-cheangailte ri raon de sheòrsaichean droch-dhìol, mar eisimpleir, milleadh buill-ghineamhainn nam ban, droch-dhìol san dachaigh, grumadh, gabhail brath gnèitheasach air clann. • Mìneachadh mar a gheibhear cothrom air taic do phàrantan agus luchd-cùraim.